

Fakulteten för Ekonomi, kommunikation och IT

Studieplan för utbildning på forskarnivå i Psykologi

(Doctoral studies in Psychology)

Studieplanen är fastställd av fakultetsnämnden vid Fakulteten för ekonomi, kommunikation och IT 2011-05-05 (Dnr FAK1 2011/61) att gälla från och med 2011-05-05.

Beslut om inrättande

Studieplanen är fastställd av fakultetsnämnden vid Fakulteten för ekonomi, kommunikation och IT 2011-05-05 att gälla från och med 2011-05-05.

Allmänna bestämmelser för utbildning på forskarnivå finns i Högskolelagen och Högskoleförordningen. Utbildning på forskarnivå vid Karlstads universitet ges i den omfattning som tillgängliga resurser medger.

1. Allmänt

Psykologins uppgift är att söka förstå och klargöra varför människor tänker, känner, reagerar och handlar som de gör. Fokus är på individen och individens utveckling, men personen och personens fungerande är inte skilt från den miljö som han eller hon lever i. En viktig uppgift är därför att se personens tänkande, känslor och beteende som del i ett människa-miljö system.

Utöver allmän psykologi finns vid Karlstads universitet en särskild forskningsinriktning med inriktningen medicinsk psykologi. Den medicinska psykologin fokuserar på hur vi beter oss när vi blir sjuka, när vi möter sjuka människor och deras närstående och vad som händer när vi interagerar med medarbetare inom vården.

Den psykologiska forskningen vid Karlstads universitet sker huvudsakligen inom två profilområden: en kliniskt inriktad evidensbaserad forskning inom områdena prestation, hälsa och vård samt en tillämpad forskning inom området konsumentpsykologi.

Forskarutbildningen i psykologi anknyter till ämnets två forskningsprofiler men kännetecknas samtidigt av mångfald i ämnesval. Avhandlingar kan behandla så skilda forskningsfält som vård och behandling, kundpreferenser, stress, omhändertagande av soldater som varit på utlandsuppdrag, idrott, kreativitet, psykos, gruppkommunikation, genus, tjänster, transporter, människa-teknik, katastrofer och emotioner.

2. Utbildningens mål

2.1 Allmänna mål

Allmänna mål för utbildning på forskarnivå beträffande kunskap och förståelse, färdighet och förmåga, samt värderingsförmåga och förhållningssätt, anges i Examensordningen (Högskoleförordningen, bilaga 2, SFS 2006:1053):

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen skall doktoranden

- *visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.*

För doktorsexamen skall doktoranden

- *visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och*

- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa sådan färdighet visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forskning och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

För doktorsexamen skall doktoranden

- visa sådan färdighet till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

För doktorsexamen skall doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Vetenskaplig uppsats/Vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling)

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig uppsats om minst 60 högskolepoäng godkänd.

För doktorsexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) om minst 120 högskolepoäng godkänd. (Högskoleförordningen, examensordningen)

OBS Inom ämnet psykologi krävs att doktoranden har fått en vetenskaplig uppsats om minst 75 högskolepoäng godkänd för licentiatexamen. För doktorsexamen krävs på motsvarande sätt en vetenskaplig uppsats om minst 150 högskolepoäng godkänd (se punkt 6.2 Doktorsavhandling och licentiatuppsats).

3. Behörighet

Behörig att antas till utbildning på forskarnivå är den som uppfyller villkor för såväl grundläggande som särskild behörighet och som har sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen (Högskoleförordningen, 6 kap)

3.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har den som har avlagt en examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller som på annat sätt inom eller utom landet har förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Fakultetsnämnden får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet om det finns särskilda skäl. (Högskoleförordningen, 6 kap)

3.2 Särskild behörighet

3.2.a Särskilt behörighet att antas till forskarutbildning i psykologi har den som antingen

- har 120 högskolepoäng med successiv fördjupning inom huvudområdet psykologi eller
- har avlagt psykologexamen eller psykoterapeutexamen eller
- inom eller utom landet har förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

3.2.b Särskilt behörighet att antas till forskarutbildning i psykologi med inriktning medicinsk psykologi har den som antingen

- är legitimerad läkare med specialistkompetens och har genomgått en överbryggande kurs på avancerad nivå i psykologi eller
- har särskild behörighet enligt 3.2.a och har minst fem års erfarenhet av kliniskt arbete inom hälso- och sjukvård i ett yrke med legitimationsbehörighet eller
- har särskild behörighet enligt 3.2.a och har minst fem års erfarenhet av utvecklingsarbete inom läkemedelsföretag eller medicintekniskt företag.

3.3 Övergångsbestämmelser

Den som före den 1 juli 2007 uppfyller kraven på grundläggande behörighet för tillträde till forskarutbildning skall även därefter anses ha grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå, dock längst till utgången av juni 2015. (SFS 2006:1053)

4. Antagning

Ansökan om antagning till utbildning på forskarnivå sker i den ordning som fastställts av universitetsstyrelsen vid Karlstads universitet.

5. Urval

Grunden för urval bland behöriga sökande är graden av förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen. Stor vikt läggs vid resultaten från fördjupningskurs i psykologi eller motsvarande, framförallt självständiga arbeten. Vid bedömningen tas också hänsyn till den sökandes övriga studieresultat, kvaliteten på självständigt utförda uppgifter av forskningskaraktär samt arbetslivserfarenheter av betydelse för forskarutbildningen i psykologi. Vid urval och antagning till forskarutbildning i psykologi vid Karlstads universitet tas hänsyn till att den studerandes forskningsinriktning svarar mot befintlig handledarkapacitet.

Sökande som antas till forskarutbildningen förutsätts, om ej särskilda skäl föreligger, genom närvaro delta i ämnets verksamhet och forskningsmiljö.

6. Utbildningens innehåll och uppläggning

Utbildningen på forskarnivå kan genomföras med sikte på doktorsexamen respektive licentiatexamen. Doktorsexamen innebär en utbildningstid på fyra år, motsvarande 240 högskolepoäng (hp), och licentiatexamen innebär en utbildningstid på två år, motsvarande 120 hp.

Utbildningen innehåller dels en kursdel och dels ett självständigt arbete (vetenskaplig avhandling respektive uppsats). För doktorsexamen omfattar kursdelen 90 hp och doktorsavhandlingen 150 hp. För licentiatexamen omfattar kursdelen 45 hp och den vetenskapliga uppsatsen 75 hp.

6.1 Kurser

Universitetsgemensamma kurser skall ingå i den omfattning som lokala föreskrifter om utbildning på forskarnivå anger.

Universitetsgemensamma obligatoriska kurser

För licentiatexamen

- Vetenskapernas filosofi och historia, 7,5 hp

För doktorsexamen

- Vetenskapernas filosofi och historia, 7,5 hp
- Att kommunicera vetenskap 4,5 hp

Ämnesspecifika kurser

Forskarutbildningen i psykologi omfattar dessutom följande obligatoriska moment för **licentiatexamen**

- Icke-parametrisk statistik, 7,5 hp.
- Parametrisk statistik, 7,5 hp.
- Kvalitativ metod, 7,5 hp.

samt följande obligatoriska moment för **doktorsexamen**

- Icke-parametrisk statistik, 7,5 hp.
- Parametrisk statistik, 7,5 hp.
- Kvalitativ metod, 7,5 hp.
- Genusperspektiv inom psykologin, 3 hp.
- Ämnesteoretisk fördjupning, 15 hp.

Examinator avgör om någon av de universitetsgemensamma obligatoriska kurserna eller de ämnesspecifika kurserna kan bytas ut mot en likvärdig kurs för licentiat- och doktorsexamen. Relevanta valfria kurser väljs i samråd med handledare och examinator.

Doktorandseminarier genomförs kontinuerligt, där doktoranderna har möjligheter att presentera planeringen av avhandlingsarbetet, artiklar klara för insändning och planering av ramberättelsen. Doktoranden skall göra presentationer och vara opponenter vid ett flertal tillfällen samt aktivt delta i diskussionerna vid seminarierna under forskarutbildningen.

6.2 Doktorsavhandling och licentiatuppsats

Deltagare i utbildning på forskarnivå skall utarbeta en vetenskaplig avhandling för doktorsexamen (150 hp) respektive en vetenskaplig uppsats för licentiatexamen (75 hp). Avhandling och licentiatuppsats kan antingen vara ett vetenskapligt sammanhängande verk, d.v.s. en monografi eller en sammanläggsavhandling bestående av flera publicerade vetenskapliga uppsatser försedda med en sammanfattande inledning. Licentiatuppsatsen skall försvaras vid ett licentiatseminarium. Doktorsavhandlingen skall försvaras vid en offentlig disputation. För mer information se gällande policydokument ”Regler för doktorsavhandling och disputation” och ”Regler för licentiatuppsats”.

Avhandlingen, som i normalfallet skrivs på engelska eller svenska, skall dokumentera den studerandes förmåga att på ett vetenskapligt tillfredställande sätt självständigt behandla ett problem inom ämnesområdet. Doktorsavhandlingen skall kvalitetsmässigt ligga på en sådan nivå att den bedöms uppfylla rimligt ställda krav för att antas till publicering i en internationell vetenskaplig tidskrift eller monografiserie av god kvalitet. Licentiatuppsatsen skall vara ett vetenskapligt arbete av god kvalitet och kan utgöra en del av doktorsavhandlingen.

6.3Handledning

Den som antagits till utbildning på forskarnivå har rätt till handledning enligt gällande antagningsordning för forskarutbildning vid Karlstads universitet.

I samband med antagningen skall huvudhandledare och biträdande handledare utses i samråd med doktoranden. Handledarna skall ge råd och synpunkter för val av område och ämne för avhandlingen samt för genomförande av avhandlingsarbetet. Doktoranden skall genom regelbundna kontakter hålla handledare underrättad om arbetets fortskridande och inhämta råd om den vidare upplägningen.

För doktorand som antagits till forskarutbildning i psykologi med inriktning medicinsk psykologi men som saknar en medicinsk grundutbildning skall minst en i handledargruppen ha en medicinsk grundutbildning eller motsvarande.

Handledarnas uppgift är att fortlöpande diskutera, läsa och kritiskt granska doktorandens

forskningsarbete innan det läggs fram för disputation. Under avhandlingsarbetet bör handledaren organisera grupper av doktorander som bearbetar likartade vetenskapliga frågeställningar. Handledaren skall uppmuntra doktoranderna att själva organisera möten för utbyte av erfarenheter kring forskningsarbetet.

6.4 Individuell studieplan

Vid studiernas början skall doktoranden i samråd med sin handledare upprätta en individuell studieplan inom sex månader. Studieplanen skall innehålla en ordentligt genomtänkt och tidsmässigt realistisk planering med tid avsatt för kurser, forskning, undervisning, annan institutionstjänstgöring och handledning. Planen skall också innehålla en problemformulering, forskningsarbetets syfte samt metodiska och teoretiska utgångspunkter.

Den individuella studieplanen skall kontinuerligt (minst en gång per år) följas upp med kommentarer och eventuella korrigeringar i skriftlig form.

6.5 Examination

Examination av kurser sker enligt gällande kursplaner. Vetenskaplig avhandling, respektive licentiatuppsats examineras enligt högskoleförordningen (Kap. 6, §§ 40-47), samt gällande policydokument vid Karlstads universitet.